

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій ім. С.З. Гжицького
Факультет будівництва та архітектури
Кафедра соціальної сфери та культурної спадщини**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

к.т.н., доцент

Віталій ЛЕВОНЮК

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ»**

освітньо-професійна програма «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»
спеціальність G3 «Електрична інженерія»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

ВИКЛАДАЧ Дуцяк Ігор Зенонович

Посада: професор кафедри соціальної сфери та культурної спадщини Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького.

Науковий ступінь: д. філос. н.,

Звання: професор.

Викладач з 25-річним педагогічним досвідом, автор та співавтор близько 100 наукових публікацій, навчальних і навчально-методичних видань.

2025–2026 навчальний рік

Опис дисципліни

Предметом курсу є знання про буття, тобто про найзагальніші ознаки всього, що існує. Студенти ознайомлюються з головними дофілософськими та сформованими в межах філософії концепціями до розуміння суті, структури, властивостей та законів зміни буття, а також з аргументацією "за" і "проти" тієї чи іншої концепції. Ознайомлюючись з категоріальною структурою буття, студенти опановують знання щодо формування виознак найзагальніших понять та щодо систематизації категорій у вигляді філософської онтології. Опановуючи філософію здобувачі формують особисту, адекватну до дійсності основу з найзагальніших знань, потрібну для систематизування фахових знань у будь-якій галузі, а також для розбудови світогляду, ґрунтованого на науковій картині світу..

Завдання навчальної дисципліни:

- опанування поняттєвого апарату для аналізу проблеми суті буття;
- формування здатності аналізувати типові концепції суті буття; опанування аргументації, якою обґрунтовують та спростовують типові концепції буття;
- опанування знань щодо головних властивостей буття, іменованих філософськими категоріями;
- здобуття теоретичних знань щодо способів систематизування знань та опанування проблематики щодо систематизування філософських категорій у формі онтології;
- здобуття теоретичних знань щодо виозначення найзагальніших понять (філософських категорій) та формування навичок їх виозначення;
- опанування проблематики загальних законів буття.

Пререквізити: для успішного опанування курсу «Філософія» достатньо володіти знаннями з загальноосвітніх дисциплін середньої школи.

Постреквізити: вивчення «Філософії» створює підґрунтя для опанування знань з усіх напрямів, оскільки містить знання про найзагальніші властивості та закони, під які підпорядковують знання в усіх інших менш загальних галузях знань. Водночас знання щодо побудови філософської онтології корисне у разі створення онтологій вузьких предметних областей, призначених (онтологій) для контекстного пошуку інформації. Зважаючи на це, згадані знання можуть бути корисні під час вивчення окремих розділів дисциплін «Вебтехнології», «Основи штучного інтелекту» та «Інтелектуальний аналіз даних».

Результати навчання: Унаслідок вивчення філософії здобувачі набувають знання про найзагальніші властивості й закони зміни буття. Ці знання є попередніми знаннями в будь-якій сфері, в якій конкретні знання поки що відсутні. Крім того, філософське знання, як найзагальніше, є основою для систематизації знань в кожній галузі чи ділянці знань. Зважаючи на це, здобувач, який належним чином опанував філософію, отримує інструментарій для систематизування знань в своїй спеціальності. Водночас найзагальніше знання про все, що існує, тобто про буття, є основою світогляду. Тому одним з результатів є формування світогляду, адекватного до дійсності. Одним з важливих наслідків ознайомлення з різними поясненнями суті буття, аргументаціями, вживаними для обґрунтування цих концепцій, у здобувачів формується критичне мислення, здатність брати на себе відповідальність за свій світогляд, за картину світу, прийману здобувачем як істинну. Важливим результатом вивчення філософії є формування наукової картини світу.

Структура курсу

	ТЕМИ ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	ТЕМИ СЕМІНАРІВ
1	Тема лекції: Вступ до дисципліни План лекції 1. Предмет філософії 2. Головні поняття: буття, субстанція, природа, позаприродні об'єкти, ідеї, метафізика, діалектика, відбиття	Тема семінару: Вступ до дисципліни Джерела: Виознаки головних понять для аналізу суті буття, які містяться в філософських працях План семінару: 1. Порівняльний аналіз виознак предмета філософії. 2. Порівняльний аналіз виознак головних понять для аналізу суті буття, які містяться в філософських працях
2	Тема лекції: Головні концепції щодо суті буття План лекції 1. Модель суб'єктивної картини буття 2. Субстанції в суб'єктивних картинах буття 3. Типологія концепцій буття згідно з суб'єктивними його картинами	Тема семінару: Головні концепції щодо суті буття: Джерела: Виознаки концепцій буття: монізм, дуалізм, плюралізм, матеріалізм, ідеалізм, пантеїзм. План семінару: Порівняльний аналіз виознак філософських концепцій.
3	Тема лекції: Дофілософські погляди на буття: дхармічні релігії План лекції 1. Погляди на буття в добу міфів 2. Погляди на буття згідно з дхармічними релігіями 3. Дофілософські погляди на буття в Китаї	Тема семінару: Дофілософські погляди на буття: дхармічні релігії Джерела: Свнгаве В. А. Аспекти джайнізму План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
4	Тема лекції: Дофілософські погляди на буття: авраамічні релігії План лекції 1. Погляди на буття в юдаїзмі 2. Погляди на буття в християнстві 3. Погляди на буття в ісламі	Тема семінару: Дофілософські погляди на буття: авраамічні релігії Джерела: 1. Старий Заповіт. Книга Буття. 2. Коран. План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
5	Тема лекції: Філософські концепції буття Концепції буття як множини несумісних субстанцій: Ідеалізм. Об'єктивний ідеалізм План лекції 1. Становлення концепції об'єктивного ідеалізму. 2. Варіанти концепції 3. Аргументи «за» і «проти»	Тема семінару: Філософські концепції буття. Концепції буття як множини несумісних субстанцій: Ідеалізм Джерела: Фрагменти праць Платона, Плотіна, Аврелія Августина, Гегеля План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
6	Тема лекції: Філософські концепції буття. Суб'єктивний ідеалізм План лекції 1. Становлення концепції суб'єктивного ідеалізму.	Тема семінару: Філософські концепції буття. Суб'єктивний ідеалізм Джерела: Г'юм Д. Трактат про людську природу. План семінару:

	2. Варіанти концепції 3. Аргументи «за» і «проти»	1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
7	Тема лекції: Філософські концепції буття. Матеріалізм: становлення і розвиток План лекції 1. Становлення концепції матеріалізму. 2. Розвиток концепції матеріалізму	Тема семінару: Філософські концепції буття. Матеріалізм: становлення і розвиток Джерела: Тіт Лукрецій Кар. Про природу речей. План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
8	Тема лекції: Філософські концепції буття. Матеріалізм як основа ідеології План лекції 1. Фальсифікації матеріалізму в країнах соціалістичного тоталітаризму 2. Аргументи «за» і «проти»	Тема семінару: Філософські концепції буття. Матеріалізм як основа ідеології Джерела: 1. Богданов А. Короткий виклад політичної економії. 2. Балей П. Обезвласнене суспільство. План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
9	Тема самостійної роботи: Філософські концепції буття: дуалізм Зміст самостійної роботи: 1. Становлення концепції дуалізму 2. Варіанти концепції 3. Аргументи «за» і «проти»	Тема семінару: Філософські концепції буття: дуалізм Джерела: Декарт Р. Міркування про метод. План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
10	Тема самостійної роботи: Концепції буття як множини субстанцій принаймні частина з яких є сумісна: пантеїзм Зміст самостійної роботи: 1. Становлення концепції пантеїзму. 2. Варіанти концепції 3. Аргументи «за» і «проти»	Тема семінару: Концепції буття як множини субстанцій принаймні частина з яких є сумісна: пантеїзм Джерела: 1. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. 2. Спіноза Б. Етика. План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
11	Тема самостійної роботи: Теорія філософських категорій. Перелік та виозначення категорій Зміст самостійної роботи: 1. Проблема переліку філософських категорій 2. Методичні аспекти формулювання виозначень 3. Виозначення філософських категорій	Тема семінару: Теорія філософських категорій. Перелік та виозначення категорій Джерела: Виозначення філософських категорій із праць філософів. План семінару: Порівняльний аналіз виозначень філософських категорій

12	Тема самостійної роботи: Теорія філософських категорій. Проблема систематизації категорій Зміст самостійної роботи: 1. Історія проблеми систематизації філософських категорій. 2. Методичні аспекти систематизації 3. Систематизація категорій	Тема семінару: Теорія філософських категорій. Проблема систематизації категорій Джерела: Фрагменти текстів праць філософів з описом онтологічних систем. План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
13	Тема самостійної роботи: Історія діалектики Зміст самостійної роботи: 1. Становлення діалектики 2. Розвиток діалектики	Тема семінару: Історія діалектики Джерела: 1. Фрагменти діалогів Сократа (за Ксенофонтом). 2. Фрагменти праць Гегеля Г., Лисого В. План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
14	Тема самостійної роботи: Теорія діалектики Зміст самостійної роботи: 1. Закони діалектики 2. Прояви діалектики у різних сферах дійсності 3. Аргументи «за» і «проти»	Тема семінару: Теорія діалектики Джерела: Фрагменти праць Гегеля Г., Лисого В. План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
15	Тема самостійної роботи: Історія вчень про буття Зміст самостійної роботи: 1. Античність 2. Середні віки 3. Відродження 4. Новий час 5. XIX–XX ст.	Тема семінару: Історія вчень про буття Джерела: 1. Філософія як історія філософії / За ред. Ярошовця В. 2. Демчук П. Розклад сучасної буржуазної філософії. План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів
16	Тема самостійної роботи: Детермінування філософією фахових знань і світогляду Зміст самостійної роботи: 1. Детермінування філософією фахової діяльності 2. Детермінування філософією особистої діяльності людини	Тема семінару: Детермінування філософією фахових знань і світогляду Джерела: Фрагменти текстів із праць філософів, зокрема: 1. Св. Василій В. Моральні основи. 2. Левинський В. Етика і соціалізм. 3. Мірчук І. Етика а політика План семінару: 1. Аналіз першоджерел 2. Аналіз аргументів і контраргументів

Відповідно до освітньо-професійної програми «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» вивчення дисципліни забезпечує набуття здобувачами таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Індекс в матриці ОПП	Програмні компоненти
1	2
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі електроенергетики, електротехніки та електромеханіки або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів прикладної фізики та інженерних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності	❖ Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. ❖ Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
Програмні результати навчання	❖ Знаходити необхідну інформацію в науково-технічній літературі, базах даних та інших джерелах інформації, оцінювати її релевантність та достовірність ❖ Розуміти принципи європейської демократії та поваги до прав громадян, враховувати їх при прийнятті рішень.

Успішність студента оцінюється шляхом проведення поточного та підсумкового контролю.

Максимальна кількість балів з дисципліни «Філософія», яку може отримати студент протягом семестру за всі види роботи, становить 100, при цьому 50 балів за результатами поточного оцінювання, та 50 – за результатами екзаменаційного контролю.

Результати **поточного контролю** оцінюються за чотирибальною («2», «3», «4», «5») шкалою. В кінці семестру обчислюється середнє арифметичне значення (САЗ) усіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням його у 50-ти бальну шкалу за формулою:

$$ПК = 10 \cdot \text{САЗ}$$

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
5 («відмінно»)	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко і всебічно розкриває зміст, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив 90% тестових завдань.
4 («добре»)	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст завдань, використовуючи обов'язкову літературу. При викладанні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються несуттєві неточності й незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3 («задовільно»)	У цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив близько половини тестових завдань.
2 («незадовільно»)	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Викладає матеріал фрагментарно та поверхово, без аргументації й обґрунтування, недостатньо розкриває зміст теоретичних і практичних завдань, допускає суттєві неточності. Правильно вирішив меншість тестових завдань.

Переведення підсумкових рейтингових оцінок з дисципліни, виражених у балах за 100-бальною шкалою, у оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS

Таблиця 1 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бичко І., Табачковський В., Бичко А., Ярошовець В. Філософія: Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.
2. Надольний І. Філософія: Навчальний посібник. Київ : Кондор, 2011. 455 с.
3. Причепій Є., Черній А., Чекаль Л. Філософія: Підручник. Вид. 3-є, стереотипне. Київ : Академвидав, 2009. 592 с.

Допоміжна

1. Горський В. Історія української філософії: Навчальний посібник. 4-е допов. видання. Київ : Наукова думка, 2001. 375 с.
2. Захара І. Лекції з історії філософії: Навчальний посібник. Львів: Видавництво ЛБА, 1997. 398 с.
3. Захара І. С. Українська філософія : Навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 353 с.
4. Кремень В., Ільїн В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник. Київ : Книга, 2005. 528 с.
5. Філософія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. В. Губерський та ін.; за ред. Л. В. Губерського]. Х.: Фоліо, 2013. 509 с.; 2-е вид.: Х.: Фоліо, 2017. 624 с.
6. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Керівник авторського колективу Л. Губерський. Вид. 2-е, перероблене і доповнене. Харків: Фоліо, 2018. 621 с.
7. Філософія [Електронний ресурс]: навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с.

Бібліотечно-інформаційні ресурси

- Бібліотека ЛНВМБ: м. Дубляни, вул. В.Великого, 1; тел. 22-45-915
- Львівська наукова бібліотека ім. Стефаника НАН України: вул. Стефаника, 2; тел. 74-43-72
- Львівська обласна наукова бібліотека: просп. Шевченка, 13; тел. 74-02-26
- Наукова бібліотека ЛНУ ім. Франка, метод. відділ: вул. Драгоманова, 17; тел. 296-42-41
- Центральна міська бібліотека ім Лесі Українки: вул. Мулярська, 2а; тел. 72-05-81